

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII

**actelor legislative adoptate de către Parlamentul de legislatura a X-a pe 8
iunie 2019**

(Sesizarea nr. 111a/2019)

CHIȘINĂU

8 iunie 2019

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
ACTELOR LEGISLATIVE ADOPTATE DE CĂTRE PARLAMENTUL DE LEGISLATURA A X-A
PE 8 IUNIE 2019

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Mihai POALELUNGI, *președinte*,
dnei Raisa APOLSCHII,
dlui Aurel BĂIEȘU,
dlui Corneliu GURIN,
dlui Artur REȘETNICOV,
dlui Veaceslav ZAPOROJAN, *judecători*,
cu participarea dnei Ludmila Chihai, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă pe 8 iunie 2019
și înregistrată pe aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională pe 8 iunie 2019 de către domnii Vladimir Cebotari și Serghei Sîrbu, deputați în Parlamentul Republicii Moldova, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, privind controlul constituționalității actelor legislative adoptate de către Parlamentul de legislatura a X-a pe 8 iunie 2019.

2. Acești deputați îi solicită Curții Constituționale controlul constituționalității actelor legislative adoptate de către Parlamentul de legislatura a X-a pe 8 iunie 2019, precum și a Hotărârii Parlamentului Republicii Moldova pentru alegerea Președintelui Parlamentului.

3. La ședința publică a Curții a participat dl deputat Serghei Sîrbu, autor al sesizării.

ÎN FAPT

4. În conformitate cu articolul 83 alin. (2) din Codul electoral, Parlamentul Republicii Moldova a stabilit, prin Hotărârea nr. 197 din 27 iulie 2018, data desfășurării alegerilor parlamentare (*i.e.* 24 februarie 2019).

5. Pe 24 februarie 2019, în Republica Moldova au avut loc alegerile parlamentare în baza unui sistem de vot mixt (proporțional și majoritar), într-o circumscripție națională și în 51 de circumscripții uninominale.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
ACTELOR LEGISLATIVE ADOPTATE DE CĂTRE PARLAMENTUL DE LEGISLATURA A X-A
PE 8 Iunie 2019

6. Pe 9 martie 2019, Curtea a confirmat rezultatele alegerilor parlamentare din 24 februarie 2019 și a validat mandatele deputaților aleși (HCC nr. 4 din 9 martie 2019).

7. În termen de trei luni de la validare, Parlamentul de legislatura a X-a urma să constituie organele de conducere ale Parlamentului, să formeze Guvernul Republicii Moldova și să adopte legi. La sfârșitul zilei de 7 iunie 2019, Parlamentul de legislatura a X-a nu-și avea constituite organele de conducere și nu formase Guvernul.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

8. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 60

Parlamentul, organ reprezentativ suprem și legislativ

„(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.

(2) Parlamentul este compus din 101 deputați.”

Articolul 61

Alegerea Parlamentului

„(1) Parlamentul este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Modul de organizare și de desfășurare a alegerilor este stabilit prin lege organică.

(3) Alegerile deputaților în Parlament se desfășoară în cel mult 3 luni de la expirarea mandatului sau de la dizolvarea Parlamentului precedent.”

Articolul 64

Organizarea internă

„(1) Structura, organizarea și funcționarea Parlamentului se stabilesc prin regulament. Resursele financiare ale Parlamentului sunt prevăzute în bugetul aprobat de acesta.

(2) Președintele Parlamentului se alege prin vot secret, cu majoritatea voturilor deputaților aleși, pe durata mandatului Parlamentului. El poate fi revocat în orice moment prin vot secret de către Parlament cu o majoritate de cel puțin două treimi din voturile tuturor deputaților.

(3) Vicepreședinții se aleg la propunerea Președintelui Parlamentului, cu consultarea fracțiunilor parlamentare.”

Articolul 85

Dizolvarea Parlamentului

„(1) În cazul imposibilității formării Guvernului sau al blocării procedurii de adoptare a legilor timp de 3 luni, Președintele Republicii Moldova, după consultarea fracțiunilor parlamentare, poate să dizolve Parlamentul.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
ACTELOR LEGISLATIVE ADOPTATE DE CĂTRE PARLAMENTUL DE LEGISLATURA A X-A
PE 8 Iunie 2019

(2) Parlamentul poate fi dizolvat, dacă nu a acceptat votul de încredere pentru formarea Guvernului, în termen de 45 de zile de la prima solicitare și numai după respingerea a cel puțin două solicitări de investitură.

(3) În cursul unui an, Parlamentul poate fi dizolvat o singură dată.

(4) Parlamentul nu poate fi dizolvat în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui Republicii Moldova, și nici în timpul stării de urgență, de asediu sau de război.”

ÎN DREPT

A. ADMISIBILITATEA

9. Curtea reține, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, că sesizarea privind controlul constituționalității actelor legislative adoptate de către Parlamentul de legislatura a X-a pe 8 iunie 2019 ține de competența sa *ratione materiae*.

10. De asemenea, conform articolului 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, deputații în Parlament au competența de a sesiza Curtea Constituțională.

B. FONDUL CAUZEI

1. Argumentele autorilor sesizării

11. Potrivit autorilor sesizării, pe 8 iunie 2019, după expirarea termenului constituțional de trei luni (90 zile) în care Parlamentul de legislatura a X-a a avut posibilitatea să formeze organele de conducere ale legislativului și să formeze Guvernul Republicii Moldova, 61 de deputați s-au convocat într-o ședință și au votat un șir de acte legislative cu încălcarea procedurilor constituționale și regulamentare.

12. De asemenea, autorii sesizării susțin că, contrar normelor constituționale și Deciziei Curții Constituționale nr. 83 din 7 iunie 2019, un grup de deputați au votat, fără a respecta procedura constituțională și regulamentară, formarea organelor de lucru ale Parlamentului și au adoptat Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova pentru alegerea Președintelui Parlamentului.

13. Autorii sesizării consideră că actele legislative adoptate de către Parlamentul de legislatura a X-a pe 8 iunie 2019 contravin exigențelor prevăzute de articolele 1, 2, 7, 63, 64, 74 și 85 din Constituție.

2. Aprecierea Curții

14. În Hotărârea sa nr. 13 din 8 iunie 2019, Curtea a reținut că termenul de trei luni de dizolvare a Parlamentului stabilit de alin. (1) al articolului 85 din Constituție reprezintă un termen-limită (de decădere), la expirarea căruia

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
ACTELOR LEGISLATIVE ADOPTATE DE CĂTRE PARLAMENTUL DE LEGISLATURA A X-A
PE 8 IUNIE 2019

Parlamentul nu-și mai poate continua activitatea, nici măcar în sensul adoptării de legi ordinare, cum ar fi cazul unui Parlament al cărui mandat a expirat (§ 18).

15. În aceeași Hotărâre, Curtea a notat că statutul juridic și întinderea competențelor unui Parlament în cazul căruia au intervenit circumstanțele dizolvării nu sunt aceleași cu ale unui Parlament cu mandatul expirat. Un Parlament sancționabil prin dizolvare nu își poate îndeplini aceleași atribuții de o manieră similară unui Parlament cu mandatul expirat. Mai mult, un Parlament care nu s-a constituit nu-și poate continua activitatea, pentru că nici nu a început-o. Dacă un Parlament cu mandatul expirat poate adopta, potrivit articolului 63 alin. (3) din Constituție, doar legi ordinare, pentru că nu poartă culpa inactivității, un Parlament în cazul căruia au intervenit circumstanțele dizolvării nu mai poate adopta nicio lege și nici nu-și poate îndeplini celelalte atribuții stabilite de articolul 66 din Constituție. Acest din urmă Parlament a avut posibilitatea adoptării legilor în primele trei luni ale activității sale, însă a ales să nu respecte procedurile prescrise de Constituție. Sancțiunea care intervine, în cazul său, este dizolvarea și interdicția exercitării atribuțiilor stabilite de articolul 66 din Constituție, în favoarea unui Parlament viitor care va respecta procedurile constituționale (§ 21).

16. Mai mult, Curtea observă că, timp de trei luni, Parlamentul de legislatura a X-a nu și-a ales nici organele de lucru, fără de care nu poate demara procesul legislativ în Parlament.

17. Din cauza inactivității Parlamentului, nu a putut fi format Guvernul și a fost blocată procedura de adoptare a legilor, iar după expirarea celor trei luni prevăzute de articolul 85 alin. (1) din Constituție au intervenit circumstanțele dizolvării Parlamentului, cu privire la care Curtea trebuia sesizată fără întârziere de către Președintele Republicii. Având în vedere aceste fapte, hotărârea de alegere a doamnei Zinaida Greceanii în funcția de Președinte al Parlamentului de legislatura a X-a, precum și celelalte acte legislative ale Parlamentului de legislatura a X-a (legi sau hotărâri) poartă, *eo ipso*, viciul neconstituționalității.

În baza articolelor 135 alin. (1) lit. a) și 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 lit. a) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se declară neconstituțională* Hotărârea adoptată de deputații Parlamentului Republicii Moldova de legislatura a X-a din 8 iunie 2019 pentru alegerea doamnei Zinaida Greceanii în funcția de Președinte al Parlamentului.

2. *Se declară neconstituționale, ab initio*, actele legislative (legile, hotărârile) adoptate de deputații Parlamentului Republicii Moldova de legislatura a X-a la data de 8 iunie 2019 și ulterior.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
ACTELOR LEGISLATIVE ADOPTATE DE CĂTRE PARLAMENTUL DE LEGISLATURA A X-A
PE 8 IUNIE 2019

3. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Mihai POALELUNGI

Chișinău, 8 iunie 2019
HCC nr. 14
Dosarul nr. 111a/2019